

УДК 35.088.6 (477)

Теоретичні аспекти використання інновацій в освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

Г.П. ТРЕГУБЕНКО

Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка,
м. Полтава, Україна, E-mail: galina_tregubenko@mail.ua

Авторське резюме

Розкрито теоретичні аспекти використання інновацій в освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Показано призначення інноваційних компонентів (форм, методів, технологій тощо) навчального процесу в роботі державних службовців.

Проведено порівняння інноваційних підходів в освіті управлінських кадрів із компонентами традиційної освіти. Визначено сутність та зміст інноваційної системи навчання державних службовців, акцентовано мету інновацій в освіті. Наведено комплекс дидактичних умов впровадження інноваційної системи навчання працівників органів влади. Встановлено основні складові інноваційної освіти державних службовців. В статті окреслено ряд теоретичних положень щодо практики використання інноваційних аспектів у таких видах навчання, як підготовка та підвищення кваліфікації державних службовців. Наголошено на необхідності втілення інноватики та застосуванні системного підходу до навчання державних службовців. Показано взаємозв'язок між запровадженням інновацій в освіті державних службовців та пріоритетними напрямками державної кадрової політики.

Ключові слова: інновації в освіті державних службовців, інноваційна система навчання, складові інноваційної освіти, підвищення кваліфікації державних службовців.

© Г.П. Трегубенко, 2015

Theoretical aspects of innovations in the education of civil servants and officials of local self-government

H.P. TREHUBENKO

Poltava national technical Yuri Kondratyuk university, Poltava, Ukraine,

E-mail: galina_tregubenko@mail.ua

Abstract

This article deals with the revealing of the theoretical aspects of innovations in the education of civil servants and officials of local self-government. It considers the assignment of innovative components (forms, methods, technologies etc.) of the educational process in the work of civil servants.

It is carried out the comparison of innovative approaches in managerial staff education with the components of traditional education. The essence and content of the innovative system of civil servants training are determined and emphasized the aim of innovations in education. The introduction complex of didactic conditions of innovative system for the government authority employees training is induced in the work. It also observes the basic components of innovative education for civil servants.

The article outlines a number of theoretical positions concerning the practice of using the innovative aspects in such areas as training and advanced training of civil servants. It is laid stress on the necessity to implement the innovation and application of a systematic approach to the training of civil servants. The article shows the relationship between the implementation of innovations in the education of civil servants and priority areas of state personnel policy.

Keywords: innovations in education of civil servants, innovative training system, components of innovative education, advanced training of civil servants.

Постановка проблеми. Визначивши в якості пріоритетного напрямку державотворення інноваційний розвиток системи публічного управління, українське суспільство тим самим накреслило напрям до створення інноваційного фундаменту економічного зростання країни та покращення соціального життя населення. Високий рівень суспільних очікувань глобальних перетворень у владних інституціях спонукає органи публічного адміністрування до всебічного запровадження інновацій у практику своєї діяльності. Запорукою реалізації інновацій у роботі державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування є масштабне запровадження інноваційних компонентів (форм, методів, засобів і технологій) в освіту працівників органів публічного адміністрування. «Нові підходи до освіти державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування мають на меті виховання «нового управлінця» - всебічно розвинутої особистості, лідера, що володіє інноваційним мисленням, який здатний до генерації інновацій не тільки в ек-

стремальних ситуаціях життєдіяльності, а й у вирішенні повсякденних проблем державного управління» [1, с.9].

Ефективне запровадження інноваційних компонентів в освіту державних службовців можливе з урахуванням глибокого та концептуального аналізу теоретичних аспектів інноватики в публічному адмініструванні, зарубіжного досвіду та особливостей вітчизняної практики публічного управління.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі положення щодо теоретичних засад використання інновацій в освіті державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування неодноразово висвітлювалися в роботах українських науковців. Концептуальні положення щодо змісту, сутності та формування педагогічних інновацій розкрито в працях О. Арламова, О. Брусенцевої, М. Бургіна, Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Журавльова, В. Загвязинського, Н. Островерхової, В. Сластьоніна, Г. Сазоненко, Т. Туркот. Узагальнюючі засади інновацій в державному управлінні викладені С. Серьогіним,

Х. Хачатуряном, Ю. Шаровим та іншими. Серед дослідників, в чіх роботах було проаналізовано певні складові інновацій в освіті державних службовців, потрібно вказати А. Баштанник, С. Загороднюка, Н. Куцук, Т. Пахомову, В. Приходька, Л. Семенову, О. Тертишну та ін.

Метою дослідження є висвітлення та узагальнення основних теоретичних положень щодо розвитку інноваційних компонентів (форм, методів, засобів, технологій) в освіті державних службовців органів влади та посадових осіб місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. Трансформаційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, вимагають від державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування не просто розуміння сучасного підходу до діяльності суспільних інститутів, а вміння пересмислювати напрацьоване, втілювати і, що набагато важливіше, самим продукувати нові підходи до управління. «Основна увага в контексті модернізації державної служби має бути спрямована на підвищення управлінського професіоналізму, спрямованість на стабілізацію соціальних інститутів. Модернізацію державної служби в умовах сучасних викликів адміністративним системам... слід розглядати як оновлення адміністративних ресурсів та визначення шляхів їх раціонального використання з найбільшим ефектом. Підґрунтям для такого оновлення має стати відповідна підтримка розвитку інституту державної служби на принципах випереджального характеру» [2, с.35].

Фундамент до такого підходу в роботі державних службовців має закладатися у процесі їх підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації. Механізмом, що покликаний забезпечити у подальшій діяльності державних службовців використання широкого спектра інноваційних інструментів управління, виступають інноваційні компоненти (форми, методи, технології тощо) навчального процесу.

Дослідники вказують, що «освітні

інновації, як правило, представляються своїми технологіями, тобто сукупністю форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою і визнаних освітньою громадськістю» [3, с.5]. Важливо розуміти, що інноваційні підходи в освіті зберігають всі компоненти традиційної освіти, насичуючи їх новим змістом, прийомами, надаючи нового технічного виразу. Принципова різниця полягає в тому результаті, на який розраховане запровадження інновацій в освіті, тобто у не у відтворенні знань та навичок, а у формуванні атмосфери творчого підходу до діяльності, що опановується. Остаточним результатом інноватики повинна стати цілком сформована особистість фахівця, який здатний до перманентного самовдосконалення у своїй професії, та націлений на систематичне вдосконалення самої професійної діяльності.

Запровадження концепцій інноваційного навчання державних службовців базується на ґрунтовних дослідженнях з питань інноватики, що напрацьовані в останні роки у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці. Узагальнюючи одержані дослідниками результати, зазначимо, що інноваційний процес в освіті - «це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов» [4, с.274]. Фактично в ході розробки теоретичних засад та напрацюванні практичного досвіду запровадження інноваційних компонентів у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування перед науковцями постало завдання адаптувати освітню інноватику до завдань і потреб державної служби.

Фундаментом наукових досліджень щодо запровадження інновацій в освіті державних службовців є цілий ряд технологій, що вже детально опрацьовані та перевірені практикою педагогічної науки, а саме [5, с.20]:

- розвивального навчання (автори

технології: Д. Ельконін, В. Давидов, О. Дусавицький, В. Паламарчук);

- особистісно-орієнтованого навчання (О. Савченко, С. Подмазін);

- колективного навчання (Л. Кочина, Н. Бібік);

- модульно-розвивального навчання (А. Фурман);

- життєтворчого навчання (І. Єрмаков);

- особистісно-орієнтованого виховання (І. Бех);

- психологічного управління (Л. Карамушка, Н. Коломінський);

- адаптивного управління (Г. Єльнікова);

- інтеграційної природничої освіти (В. Ільченко) тощо.

Спираючись на широке коло психолого-педагогічних технологій інновацій в освіті в цілому, необхідно виокремити складові інноваційного підходу до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Інноваційний процес повинен починатися із формування інноваційного мислення, яке закладається у стінах навчального закладу і продовжується безпосередньо при проходженні державної служби, де набуті у вищій школі знання трансформуються в інтелектуальний актив організації або установи. Для забезпечення безперервності перебігу інноваційного процесу та його ефективності необхідна тісна взаємодія освіти, науки і практики [6, с. 471].

Формуючи інноваційну систему навчання державних службовців, фахівці зазначають, що її розробка повинна складатися з таких елементів, як інноваційний зміст дисциплін та інноваційні технології їх викладання [1, с.10]. Сформувати уявлення про систему не можливо без розкриття сутності її змісту. Визначена дослідниками сутність змісту системи інноваційного навчання вдало поєднує наукові теоретичні задачі, правове підґрунтя та суспільні очікування: «Сутність змісту системи інноваційного навчання, як такого, що формує у державного службовця іннова-

ційне мислення, з точки зору побудови громадянського суспільства передбачає розуміння державним службовцем своєї ролі в наданні допомоги суспільству, його інститутам, суб'єктам діяльності, а не в переслідуванні особистих інтересів з використанням можливостей державної служби» [1, с.10].

Інноваційна система навчання державних службовців може бути реалізована повною мірою спираючись на комплекс дидактичних умов її впровадження, а саме [7, с.350]:

- андрагогічна специфіка взаємодії викладачів зі слухачами;

- побудова навчального процесу за модульною системою;

- існуючі міждисциплінарні зв'язки;

- диференційоване навчання;

- стимулювання до самовдосконалення;

- забезпечення технічними та відео-технічними засобами;

- можливість створення навчальних матеріалів;

- форма організації навчальної діяльності.

Виклад теоретичних аспектів інноваційної освіти державних службовців був би неповним без визначення складових такого навчання. Серед вагомих складових інноваційної освіти державних службовців науковці виокремлюють наступні [1, с.12]:

- орієнтація на формування у державних службовців лідерських якостей;

- активна самостійна пізнавальна позиція;

- мотивація на безперервне професійне навчання і всебічне вдосконалення;

- вміння встановлювати необхідні комунікації;

- вміння грамотно формулювати і відстоювати власну позицію;

- оволодіння різноплановою інформацією, при цьому генеруючи нові знання.

Наголосимо, що всі вказані складові інноваційної освіти державних службовців, як цілісний комплекс, та кожне із положень зокрема, мають сприяти розвитку креативного, незаангажованого мислення щодо виконання своїх професійних обов'язків та усвідомлення місії

публічного адміністрування в цілому.

У контексті викладених положень необхідно визначити мету інноваційної освіти державних службовців, що, на думку науковців, полягає «в підготовці професійної, високодуховної і моральної особистості, яка має здатність до генерації інновацій як в екстремальних, кризових ситуаціях, так і у вирішенні завдань повсякденної діяльності» [1, с.11].

Окремо відзначимо, що питання інновацій в освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування все частіше розглядаються науковцями стосовно конкретних видів навчання - підготовка та підвищення кваліфікації. Зокрема, зазначається необхідність посилення магістерської підготовки державних службовців з урахуванням оволодіння ними інноваційними технологіями адміністрування. Іншими інноваційними аспектами магістерської підготовки на думку науковців повинні стати: актуальність навчальних дисциплін та їх відповідність викликам сьогодення, з урахуванням прогностичних складових; оптимізація відповідних дисциплін; поєднання навчання з практикою та обов'язковим стажуванням в органах влади [8, с.12].

Важливими засадами підвищення кваліфікації державних службовців є його неперервність, наступність та інноваційний характер. Зазначимо, що останнє прямо походить з самого визначення підвищення кваліфікації як навчання з метою оновлення знань і вмінь. Тому, визначаючи принципи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, науковці поряд з принципами демократизму, поєднання теорії і практики, прогностичністю та системністю вказують і принцип інноваційності. Сутність принципу інноваційності коротко сформульована, як «впровадження новітніх технологій, надання знань щодо сприяння інноваційним процесам» [9, с.28]. Необхідність інноваційних підходів до змісту, форм та методів підвищення кваліфікації чітко проглядається і в окреслених дослідниками напрямих вдосконалення цього

виду навчання, хоча і не формулюється як інноватика. Так, у переліку нагальних змін щодо організації підвищення кваліфікації називаються створення навчальних програм тренінгових курсів, їх організація та мультиплікація, підготовка нового контингенту тренерів; приведення обсягів та змісту навчання у відповідність до поточних та перспективних потреб держави [9, с.36].

Доречно зауважити, що в теорії державного управління інноватика виступає не лише багатофакторним компонентом освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, але й очікуваним наслідком, результатом, на який розраховує суспільство. Державний службовець, озброєний інноваційними технологіями, виступає важливим елементом державної кадрової політики. Про це беззаперечно свідчать окремі положення розроблених науковцями пріоритетних напрямів реалізації державної кадрової політики [10, с.55-56]. Зокрема, до вагомих чинників реалізації державної кадрової політики віднесено сприяння зростанню творчого та інноваційного компонентів у роботі публічних посадовців. Зрозуміло, що втілення на практиці цих положень можливо лише за умови втілення інноватики у процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Ще один з напрямів реалізації державної кадрової політики передбачає розроблення критеріїв та вироблення інноваційних технологій та методик моніторингу ефективності та результативності управлінської праці. Знову ж таки, реалізація цього задуму неможлива без наявності сталого та системного підходу до навчання державних службовців з використанням інновацій. Цілком зрозуміло, що розробку з подальшою реалізацією інноваційних технологій та методик аналізу діяльності управлінців повинні здійснювати державні службовці, які самі добре обізнані у сутності інноватики.

Висновки. Узагальнюючи теоретичні положення щодо інноваційних технологій в освіті в цілому та в освіті державних службовців і посадових осіб місцево-

го самоврядування зокрема, зазначимо, що за своєю сутністю інноватика спрямована на підвищення ефективності пізнавальної діяльності, яка здійснюється в ході вивчення певної дисципліни. Такого результату можна досягти за рахунок пробудження глибокого усвідомленого інтересу не до окремих викладених фактів, як знання в рамках навчальної дисципліни, а до розуміння процесу в цілому та визначення особою, що навча-

ється, свого місця в цьому процесі. Таке самоусвідомлення спонукає до креативного мислення, що має відобразитися у суттєвій зміні якості діяльності. Саме такі принципові зміни є очікуваними від запровадження інновацій в освіті державних службовців: усвідомлення своєї діяльності як частини державотворчого процесу; готовність до сприйняття та впровадження нових підходів до реалізації завдань публічного адміністрування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Впровадження інноваційних підходів до організації навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Довідник. – Київ: Київ ЦНТЕІ, 2011. – с. 79
2. Серьогін С. Традиції та інновації як складові модернізації державної служби України / Сергій Серьогін, Ірина Хожило, Ольга Антонова // Публічне управління: теорія і практика :зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. – Х.: Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2011. – № 1(5). – С. 33 – 37.
3. Брусенцева О.А. Впровадження інноваційних педагогічних технологій як складова розвитку вищої освіти в сучасних умовах / О.А.Брусенцева // Теорія та методика управління освітою. - 2010. - № 4. - С. 1-10.
4. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.І.Туркот. - К. : Кондор, 2011. - 628 с.
5. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі // Управління освітою. – 2001. – №3. – С. 18-24.
6. Кушук Н.А. Інноваційні зміни - необхідна умова якісного розвитку державного управління / Н.А. Кушук // Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики : Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 27 травня 2011 р.); У 2-х томах. - К. : Вид-во НАДУ, 2011. - Т.2. - 544 с.
7. Семенова Л. Дидактичні умови інноваційних технологій навчання державних службовців / Л.Семенова // Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення : Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої 10-річчю Академії, Київ, 31 травня 2005 р.; У 2-х т. / За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. - К. : Вид-во НАДУ, 2005. - Т.1. - 364 с.
8. Приходько В.П. Інноваційні аспекти удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів публічної влади / В.П.Приходько // Політико-правові, науково-методичні та інституційні аспекти підвищення кваліфікації кадрів органів публічної влади : Матеріали Всеукраїнських громадських слухань, 25 вересня 2009 р. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. - 100 с.
9. Тертишна О.А. Удосконалення системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / О.А.Тертишна // Політико-правові, науково-методичні та інституційні аспекти підвищення кваліфікації кадрів органів публічної влади : Матеріали Всеукраїнських громадських слухань, 25 вересня 2009 р. - Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. - 100 с.
10. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін. ; за заг.ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В.Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенко, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). - К. : НАДУ, 2012. - 72 с.

REFERENCES:

1. Vprovadzhenia innovatsiinykh pidkhodiv do orhanizatsii navchannia derzhavnykh sluzhbovtiv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia (Implementation of innovative approaches to the training organization of civil servants and officials of local self-government). Dovidnyk. Kyiv: KyivTSNTEI, 2011. P. 79
2. Serohin S. Tradytzii ta innovatsii yak skladovi modernizatsii derzhavnoi sluzhby Ukrainy (Traditions and innovations as components of the modernization of civil service of Ukraine).

Publichne upravlinnia: teoria i praktyka: zb. nauk. pr. Asotsiatsii doktoriv nauk z derzhavnoho upravlinnia. Kharkiv: *Vyd-vo «DokNaukDerzhUpr»*, 2011. № 1 (5). P. 33-37.

3. *Brusentseva O.A.* Vprovadzhenia innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnolohii yak skladova rozvytku vyshchoi osvity v suchasnykh umovakh (Introduction of innovative pedagogical technologies as a part of the development of higher education in modern conditions). *Teoria ta metodyka upravlinnia osvitoiu*. 2010. № 4. P. 1-10.

4. *Turkot T.I.* Pedahohika vyshchoi shkoly: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshcheykh navchalnykh zakladiv (Higher Education Pedagogy: Textbook for students of higher educational institutions). K.: *Kondor*, 2011. 628 p.

5. *Danylenko L.I.* Teoria i praktyka innovatsiinoi diialnosti v zahalnoi serednii shkoli (Theory and practice of innovation activities in general secondary school). *Upravlinnia osvitoiu*. 2001. № 3. P. 18-24.

6. *Kushchuk N.A.* Innovatsiini zminy – neobkhidna umova yakisnoho rozvytku derzhavnoho upravlinnia (Innovative changes are the necessary condition for the quality development of public administration). Innovatsii v derzhavnomu upravlinni: systemna intehratsiia osvity, nauky, praktyky: Materialy naukovopraktychnoi konferentsii za mizhnarodnoiu uchastiu (Kyiv, 27 travnia 2011 r.) u 2-kh tomakh. K.: *Vyd-vo NADU*. T. 2. 544 p.

7. *Semenova L.* Dydaktychni umovy innovatsiinykh tekhnolohii navchannia derzhavnykh sluzhbovtiv (Didactic conditions of innovative technologies of civil servants training). Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia na novomu etapi derzhavotvorennia: Materialy naukovopraktychnoi konferentsii za mizhnarodnoiu uchastiu, prysviachenoi 10-richchii Akademii, (Kyiv, 31 travnya 2005 r.) u 2-kh tomakh. Za zah. red. V.I. Luhovoho, V.M. Kniazeva. K.: *Vyd-vo NADU*. 2005. T. 1. 364 p.

8. *Prykhodko V.P.* Innovatsiini aspekty udoskonalennia systemy pidhotovky, perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii kadrov publichnoi vlady (Innovative aspects of improving the system of training, retraining and advanced training of public authorities). *Polityko-pravovi, naukovometodychni ta instytutsiini aspekty pidvyshchennia kvalifikatsii kadrov orhaniv publichnoi vlady: Materialy Vseukrainskykh hromadskykh slukhan, 25 veresnia 2009 r.* Odesa. *ORIDU NADU*, 2009. 100 p.

9. *Tertyshna O.A.* Udoskonalennia systemy pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtiv ta posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia (Improving the system of civil servants training and officials of local self-government). *Polityko-pravovi, naukovometodychni ta instytutsiini aspekty pidvyshchennia kvalifikatsii kadrov orhaniv publichnoi vlady: Materialy Vseukrainskykh hromadskykh slukhan, 25 veresnia 2009 r.* Odesa. *ORIDU NADU*, 2009. 100 p.

10. Derzhavna kadrova polityka v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku: nauk. dop. (State personnel policy in Ukraine: situation, problems and prospects of development: scientific report). Avt. kol. : Yu.V. Kovbasiuk, K.O. Vashchenko, Yu.P. Surmin ta in. za zah. red. d-ra nauk z derzh. upr., prof. Yu.V. Kovbasiuka, d-ra polit. nauk, prof. K.O. Vashchenka, d-ra sots. nauk, prof. Yu.P. Surmina (ker. proekty). K. : *NADU*, 2012. 72 p.

Трегубенко Галина Петрівна – старший викладач
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка
Адреса: 36011, м. Полтава, Першотравневий просп., 24
E-mail: galina_tregubenko@mail.ua

Trehubenko Halyna Petrivna – senior lecturer
Poltava national technical Yuri Kondratyuk university
Address: 24, Pershotravnevyy Av., Poltava, 36011, Ukraine
E-mail: galina_tregubenko@mail.ua